

Leerlingen van het Praktijkonderwijs moeten het qua werk vooral hebben van hun handen. Om hun kansen op de arbeidsmarkt zo groot mogelijk te maken, lopen zij vanaf hun zestiende jaar volop stage. Zoals deze twee leerlingen van praktijkschool MaxX in het Gelderse Neede. Zij konden terecht bij een plaatselijke garagehouder. Zonder hem zou de participatiesamenleving er een stuk fletser uitzien.

3 De participatie-samenleving volgens **MARTIN WAALBOER**

N° 1
februari 2014

Participatiesamenleving

'NIEMAND WEEET WAT HET IS'

UWV
magazine

Participatie en decentralisatie • Wet in wording • **René Paas** ziet het wel zitten • Re-integratie in Rotterdam • De blues van Gijsbert Vonk

UWV

Marjanke de Vries: 'Ik heb geleerd mijn energie beter te verdelen'

Meedraaien, daar gaat het om

REVALIDATIE EN RE-INTEGRATIE VOLGENS TRAJECT

VOLWASSEN worden **MET** een **LICHAMELIJKE BEPERKING** vraagt veel van jongeren. Zo veel, dat ze soms vastlopen in hun zoektocht naar werk. **TRAJECT**, een samenwerkingsverband van Revalidatiegeneeskunde Rijndam en re-integratiebedrijf Bureau VolZin, helpt ze over de drempel. Ook UWV is nauw bij dit Traject betrokken.

Ik wil normaal zijn, net als andere mensen autorijden en mee kunnen draaien', zegt een jongen tegen een trainer. Hij is aanwezig op een bijeenkomst van TraJect in het Erasmus MC, een project dat revalidatie en re-integratie combineert om jongeren met een beperking voor te bereiden op de arbeidsmarkt. De muren zijn frisgroen gekleurd. Er is ruimte, zodat de aanwezige rolstoelen makkelijk kunnen manoeuvreren. Op de tafels staan chocolaatjes, mandarijntjes en zoute koekjes. Een beetje feestelijkheid hoort bij de afsluiting van de eerste helft van het TraJect waarin de drempels naar een baan zo veel mogelijk worden weggehaald. Vandaag wordt de deelnemers een hart onder de riem gestoken door ervaren oud-TraJectgangers die inmiddels langere tijd aan

het werk zijn. Zoals Robbert van Vondelen (27), een stoere Rotterdammer, die bij het pilotproject zat in 2006. 'TraJect stond toen nog in de kinderschoenen', vertelt hij. Het ging op dat moment niet goed met Robbert. Hij vulde zijn dagen op een activiteitscentrum, maar wat hij daar kon doen, was onder zijn niveau. Hij voelde zich nutteloos en raakte in een neerwaartse spiraal. 'Als ik zo 80 moet worden, hoeft het niet meer voor mij', zei hij tegen zijn revalidatiearts. Robbert werkt nu vier halve dagen per week als administratief medewerker in een kabelfabriek. Zijn werk geeft hem voldoening. 'Toen ik begon aan het traject, dacht ik dat het alleen maar mooie verhalen waren, maar hier deden ze er écht alles aan om me aan een baan te helpen. Ik heb fijne collega's en werk inmiddels drie jaar op deze plek. Mijn levenslust is weer teruggekomen.'

‘JE KOMT NERGENS ALS JE JE HANDICAP NIET ACCEPTEERT EN GEEN RESPECT VOOR JEZELF HEBT’

De jongeren die deelnemen aan TraJect stromen meestal binnen via een revalidatiecentrum en UWV. Hun beperkingen zijn het gevolg van een chronische lichamelijke aandoening zoals MS, een spierziekte of cerebrale parese (letterlijk 'hersenvlamming': een bewegingsstoornis). De jongeren moeten klaar zijn voor de arbeidsmarkt. Vervolgens worden ze onder andere gescreend op motivatie, vertelt Monique Floothuis, ergotherapeut van Revalidatiegeneeskunde Rijndam en trainer van TraJect. 'Een belangrijk aspect is dat de jongeren ontdekken hoe groot hun belastbaarheid is en waar hun grenzen liggen. Wat geeft ze energie en wat kost ze energie? Als daar problemen liggen, komt er een individueel revalidatietraject. TraJectpartner Bureau VolZin probeert ze al vanaf het begin een werkervaringsplek te bezorgen, zodat ze binnen de revalidatie kunnen oefenen.'

Ook wordt er alles aan gedaan om jongeren te coachen en te helpen bij de onvermijdelijke 'papierberg', om voorzieningen op de werkplek te regelen, of om de werkgever te attenderen op regelgeving of subsidies voor aanpassingen.

Een lichamelijke beperking is meestal niet het enige wat speelt, vertelt Natascha van Schaardenburgh van Bureau Volzin, die ook trainer is binnen TraJect. 'Vaak is er een periode geweest met wisselende baantjes. Daar kunnen de jongeren onzeker van worden, waardoor het lijkt alsof ze niet gemotiveerd zijn, terwijl er iets anders achter zit: ontmoediging of frustratie. Ook lukt het ze niet altijd om goed in te schatten waar de eigen grenzen liggen.'

In het plaatje passen

Geen goed zicht op de eigen grenzen: dat speelde bij Marjanke de Vries (24). Een sprankelende jonge meid. Ze werd geboren met spina bifida, in de volksmond 'een open rug'. Ze wilde doktersassistente worden. De opleiding doorliep ze moeiteloos, maar tijdens stages liep ze aan tegen bepaalde zaken. 'Ik bleek niet zo mondig te zijn, ik kwam onzeker over. Maar zelf had ik voor ogen dat ik het goed kon, ik zag het probleem niet zo. Toen ik bij de derde stage weer niet in het plaatje paste, werd ik onzeker.'

Ook haar eerste baan in een grote praktijk met drie huisartsen bleek te hoog gegrepen. Lichamelijk liep ze tegen haar grenzen aan. 'De druk was te groot, waardoor ik steekjes liet vallen. Ik kwam in de WW, maar vier maanden solliciteren leverde niets op. Toen kwam het besef: 'Ik moet eerst aan mezelf gaan werken'. TraJect raadde een therapie aan waarin ze leerde zichzelf en haar grenzen te accepteren. Daarnaast kreeg ze jobcoaching. Ze is inmiddels weer doktersassistente, dit keer in een rustiger omgeving, een verpleeghuis. Nu gaat het goed. 'Het werk is beter te overzien, compacter en beter afgebakend. En ik heb geleerd mijn energie beter te verdelen. Mijn functie gaat in de toekomst misschien vervallen. Maar dat kan ik relativiseren. Het ligt niet aan mij. Ik ben weerbaarder geworden en beter opgewassen tegen wat werken van me

vraagt.' De aanwezige jongeren krijgen een seintje om van stoel te wisselen en in gesprek te gaan met een andere ervaringsdeskundige, trainer of begeleider. Bart Pompe, ergonomist en arbeidskundige op het gebied van voorzieningen, is hier namens UWV. Pompe had al eerder samengewerkt met Natascha van Schaardenburgh en voelde zich betrokken bij de inhoud van TraJect. 'Wij kijken wat er nodig is op de werkplek om elke belemmering weg te halen. Kan iemand moeilijk lopen, dan komt er een lift, heeft iemand moeite met een toetsenbord, dan komt er een spraakcomputer. Ik heb het idee dat we jongeren hier écht iets kunnen meegeven.' Uniek aan TraJect is dat UWV, re-integratie en revalidatie samenwerken. De lijnen met UWV zijn kort en er kan snel worden geschakeld. De zorgverzekeraar betaalt het deel van TraJect dat de jongeren als groep volgen. UWV neemt de re-integratie financieel voor zijn rekening.

Peer support en empowerment

De resultaten van TraJect worden vanaf 2011 geëvalueerd aan de hand van wetenschappelijk effectonderzoek. Marjolijn Bal van Erasmus MC en Hogeschool Rotterdam is een van de onderzoekers die verbonden zijn aan het project. Tot nu toe blijkt dat 71% van de deelnemers na drie jaar (nog steeds) aan het werk is. Het gaat dan in 56% van de gevallen om betaald werk. Of dit effect puur toe te schrijven is aan TraJect, kan ze nu nog niet met zekerheid zeggen. 'We vergelijken momenteel de resultaten van centra die de module toepassen en centra die deze niet aanbieden. Maar die resultaten hebben we nog niet.'

Desondanks verwacht ze dat TraJect hoger zal scoren. Met name het effect van *peer support* en *empowerment* is volgens Bal van cruciaal belang. 'Vrijwel alle jongeren die ik heb gesproken, geven aan dat het echt heeft geholpen om hun ervaringen te delen met leeftijdgenoten die in een vergelijkbare situatie zitten. Dat geeft ze het zelfvertrouwen om een werkgever te overtuigen van hun kwaliteiten. De toegevoegde waarde zit echt in het groepsprogramma.' Dat het in 21% van de gevallen om onbetaald werk gaat, doet niets af aan het resultaat, meent Bal. 'Onbetaald werk is vaak een tussenstap. Daarmee krijgt een jongere meer zelfvertrouwen en de werkgever loopt minder risico.' Belangrijk voor het slagen van TraJect is de goede samenwerking met UWV, re-integratiebedrijf en de revalidatiecentra, meent Bal. 'Dat de revalidatiecentra één contactpersoon hebben bij Bureau VolZin. Daar staan of vallen de groepsbijeenkomsten bij. Ook is het belangrijk dat er voldoende jongeren meedoen.'

Afhaakrisico

Volgens Monique Floothuis is de grote betrokkenheid van de trainers een belangrijke succesfactor. 'Er is bij deze jongeren een groot 'afhaakrisico'. Ze moeten veel stappen zetten naar een meer zelfstandig leven. Binnen TraJect gaat het om inzicht krijgen in hun eigen functioneren

Robbert van Vondelen: 'Mijn levenslust is weer teruggekomen.'

en ontdekken waar ze hulp bij nodig hebben. Daarom zitten we er hard achteraan.' Omdat TraJect zo succesvol is, hebben Floothuis en Van Schaardenburgh inmiddels implementatietrainingen gegeven aan revalidatieteams en jobcoaches in Den Haag, Leiden en Amsterdam. En er is goede hoop dat andere plaatsen zullen volgen. Floothuis: 'Deze jongeren hebben vaak veel achter de rug, ook mislukkingen. Het is belangrijk voor hun zelfbeeld, hun identiteit dat ze een plek vinden in de samenleving.' Kevin Kramer (26) zit nog midden in het TraJect. Een enthousiaste jongeman, die te vroeg werd geboren en daar spasmes aan overhield. In de zoektocht naar zijn droombaan liep hij daar tegenaan. De horeca bleek praktisch niet haalbaar en werk in de gehandicaptenzorg liep vooral door de houding van zijn werkgever uit op een enorme teleurstelling. Zijn moeder stimuleerde hem om hulp te zoeken. Via UWV is hij bij TraJect terechtgekomen. Inmiddels is hij omschoold tot administratief medewerker. In zijn vriendenkring is hij de enige met een beperking. 'Ik wilde ontdekken hoe andere jongeren zoals ikzelf in het leven staan, waar ze tegenaan lopen. Wat ik vooral heb opgepikt is dat je nergens komt als je je handicap niet accepteert en geen respect voor jezelf hebt.'

TRAJECT IN HET KORT

TraJect is een training die zich richt op jongeren met een lichamelijke beperking in de 'transitieleeftijd' van 16 tot 25 jaar: dan maken ze immers de overgang naar werk, relaties en zelfstandig wonen. Om deze jongeren aan werk te helpen en aan het werk te houden is een forse investering nodig, waarbij de baten vaak pas op de langere termijn zichtbaar zijn. TraJect loopt in Rotterdam, Leiden en Amsterdam. De training is ontwikkeld door de Hogeschool Rotterdam, Revalidatiegeneeskunde Rijndam/Erasmus MC en Bureau VolZin. Lichamelijke revalidatie en re-integratie lopen via één

loket. Trainers, ergotherapeuten, psychologen en maatschappelijk werk, jobcoaches en arbeidskundigen werken samen. Tijdens het eerste deel van TraJect worden groepsactiviteiten georganiseerd die inzicht geven in de lichamelijk en mentale belastbaarheid, zoals een rollenspel dat voorbereidt op het echte solliciteren. Als er knelpunten zijn kan een aanvullend traject worden geadviseerd. Na het groepsdeelte volgt een individuele begeleiding door de jobcoach van het re-integratiebureau. Korte lijnen met de arbeidskundige van UWV zorgen ervoor dat drempels snel weggenomen worden.